

Predplatná cena s „Vojtechom“ celoročná: 4 zl. 50 kr., pólročná: 2 zl. 25 kr., samého „Vojtecha“ celoročná: 1 zl., pólročná 50 kr., s poštovou dopravkou.

CYRILL a METHOD.

„Cyrill-Method“ vychádza každých osem dní; Vojtech ale len za mesiac raz. Predpláca sa u redaktora Štefana Ručky v Trnave (potočná ulica číslo d. 264)

Katolícke Noviny pre Cirkev, Školu a Literatúru.

Cislo 32.

V Trnave dňa 7. oktobra 1869.

Ročník XVI.

Púť na Velehrad.

(Pokračovanie.)

„Keď nás Nitra opustila, prijal nás Velehrad.“

Ku pozdvihnutiu Slávnosti Cyrillo-Methodejskej skrze vysoké duchovenstvo najvelebnejšie zasvätenej, skrze nadšených a ohňom Ducha svätého rozplamenených kazateľov Moravských výtečne oslávenej, počtom veľkým Citeľov sv. Cyrilla a Methoda zo všetkých končín svetového Slovanstva shromaždených ospievanej, najviac prispel Chorál, (cirkevný spev) ktorým sa na Velehrade služby božie pred obľúčajom každodenných 20—30 tisíc pútnikov, výborne, slávne dôstojne ba nad všetky chvály najvelebnejšie oslavovali. Z príčiny tejto bojím a zdráham sa poznámky moje o speve tom činiť lebo myslím že so slabým opisom mojím slávnemu sboru spevácko-hudebnému slušnú — a hodnú česť nespravím, a preto zaslúžil by, aby ho básnik a spevec anjelsky ospevoval, keď ho opisovať dokonále, aspoň z mojej stránky nemožno. Však ale bude snáď dostatočné keď to čo som cítil a myslel, vyslovím a napíšem.

Predo všetkým to poznamenávam, že ako slávnosť Cyrillo-Methodejská skrze vysoké a nižšie duchovenstvo, i skrze kazateľov výtečných a skrze pútnikov veľpočetných, sama v sebe najvelebnejšie sa vykonávala, tak že sa už velebnejšie vykonať nemôhla, podobne spev chorálny najdokonalejšie, najslavnejšie zvelebil služby božie ku väčšej sláve Trojice Najsvätejšej a ku cti sv. Apoštolov Cyrilla a Methoda na Velehrade za osem dní vykonávané.

O! z ohľadu tohoto som sa len na Velehrade presvedčil akú veľkú a nepochopiteľnú silu a moc má dobre sriadený spev, na myseľ, na ducha a na srdce človeka! Na čo bych predtým ani nebol pomyslel, to

teraz vypovedať musím: že spev dokonály i tam preráža, kde i tá najdokonalejšia kázeň preraziť nemôže, lež musí tak usporiadaný byť, ako bol roku Pána 1869 od 5 Juľa počnúc za osem dní na Velehrade pri slávnosti Cyrillo-Methodejskej usporiadaný. To bolo nečo neslychaného! Mal som príležitosť počuť už dôsi štvorspevov všetkej pochvaly a obluby hodných, lež spevu cirkevného som ešte dokonálejšieho a prenikavejšieho nepočul, ako toho roku na Velehrade. Keby sa bol v Ríme alebo v Miláne za časov sv. Gregora a sv. Ambrosa týchto nesmrteľných pôvodcov nebeského spevu Gregoriánskeho a Ambrosiánskeho, prednášal, dojista by sa bol do celej cirkve svätej uviedol, tak bol podľa ducha cirkve svätej sriadený. Toto ma ešte najviac potešilo! Už od rokov školskej mladosti mojej, nezodpovedala môjmu srdcu hudba a spev, ktorou a ktorým v uhorských mestách sa sprovádzajú služby božie. Počul som sice v Košiciach, v Levoči, v Bystrici, v Kremnici a vo Viedni podarené kusy hudebné, povedal som vždy že to bolo krásne a velebné, lež nebolo to nikdy také, aby človek či chce či nechce, od hudebného spevu toho, preniknutým a nasledovne nábožnejším ostal. Tejto prirodzenej požiadavke mojej, mi len na Velehrade spev dokonále zodpovedal.

Bol na ten slávny sviatok pozvaný istý Augustinian z Brna, vlnný p. Pavel Križkovský, ktorý podľa Palestriniho a iných skladateľov 16-tého storočia spev cirkevný obnovil a do platnosti uviedol. Šesť rokov študoval na tom, akoby sa opravdivý podľa srdca a ducha Cirkve svätej všeobecnej, sdokonálený spev chorálny do chrámov Velebnosti Božej uviesť dal? Podarilo sa mu to, tak že podľa šesteročnej skúšky tejto, pred národom slovanským slávne prednášal práce svoje spevácko — hudebné, a sice veľmi výborne.

Ako je dokázané že v gotickej stavbe je dosiahnutý všetek vrchol stavby, tak že už nikto na svete dokonálejšej stavby ako je goticka, nevynajde, tak Pavel Križkovský dokázal slávne na Velehrade roku Pána 1869, že v choráli 16-teho stoloetia je všetká dokonálosť spevu cirkevného dosiahnutá a shrnutá. Takýmto činom vystúpil Pavel Križkovsky ako už od dávna žiadaný reformator hudby a spevu cirkevného so svojim sborom, ktorý zo 23-och spevákoch sriadený a skrze milozvučné harmonium, skrze dve trúby a tuším jednou basou sprovádzaný bol.

Nie som znalec hudby a spevu a preto len podľa citu, ktorý je v ohľade tomto najvernejší sudca, súdim a poznamenávam to, že bol zo všetkých strán dokonály. Ohľadom lúbozvuku bol milý, a síce tak milý, že nemožno bolo zoztržitým byť; bol krásny, bo vznešene krásy božie ospevoval, a srdcia k nebesiam pozdvihoval; bol vznešený, bo v nevysloviteľných krásach svojich zachytil a vyniesol nás ku stánkom božím; bol dokonály, bo dokonalosti božie: sviatosť, tajemstvá a milosrdenstvá božie nad národami od vekov až na veki vykonávané, čím najvelebnejšie a najdokonálejšie ospevoval.

Keby som chcel všetky tieto vlastnosti spevu Velehradského jedným slovom vysloviť to bych musel všetko to výš udané odvolať a povedať: spev Velehradský nebol ani milý, ani krásny, ani vznešený, ani dokonály, s tým bych málo povedal, lež bol — nebeský.

Tak by bol zajiste v turkovi, v židovi a v pohanovi túžbu za krásami nebeskými vzbudiť musel, čo by sa najsnadnejšie tým dalo dokázať, keby sa tento spev v prítomnosti aspoň million pohanov, židov a turkov prednášal. Neškodilo by to i neznabohom nemeckým a maďarským také nečo v Slovanstve počuť, aspoň by svojim jedovatým piskom prestali proti nevinnému Slovanstvu sypieť. Hromová strela pára vrchy, smreký, múry a skaly, spev na Velehrade prednášaný páral a hýbal dušami a srdcami, a tak by snáď prebral a obmäkčil i srdcia ako skala tvrdé, hlúpych neznabohov maďarských a hlúpych slobodo — murárov nemeckých!

„Kyrie“ ktorým sa vážne začínala sv. obeta, vynášalo nad svetami Velebnosť božiu z jednej a ne-

konečné milosrdenstvá božie z druhej strany. Jako sa vlny morskej pohybujú, tak dôstojne sa pohyboval a rozliehal spev ten po svätinách Pánových, — a v tejto nebeskej dôstojnosti pripravoval prítomné kresťanstvo v dojímavých priechodoch ku bozskej obete nového zákona, pri ktorej sa obetoval Ježiš Kristus: „Beránek boží ktorý snima hriechy sveta.“

„Gloria“ nás povznieslo do nebies! Človek si zažiadal jednúc spaseným byť a anjelský spev na večné veki! v nebesiach počúvať. Pavel Križkovsky dokázal na Velehrade že spevu anjelského je a môže už tu na zemi byť počiatok; a dokázal spolu, že tá bohatosť myšlienok a hĺbokosť citov anjelských už tu na zemi v srdciach ľudských (ale tiež len v kresťanskokatolíckych) sa začína. Já som si myslel, že Pavel Križkovsky sa musel v chôre anjelskom v nebi, hudbe a spevu učiť; lebo tak vedel slávu božiu vysoko na nebesiach sa rozliehajúcu napodobniť, ako by sa bol skutočne spevu a hudbe od Cherubínov a Serafínov ustavičným hlasom svätý, svätý, svätý prospevujujúcich vyučil a z neba na Velehrad ku osláveniu božieho mena sa dostavil. Laudamús Te, benedicimus Te. — Domine Deus! bolo dôrazne a tak dokonále predspevované, že by ho snáď len duchovia boží dokonálejšie predniesť môhli. To je znak že Pavel Križkovský je nielen znalec Europejský hudby a spevu, ale i hlboký znalec srdca, lebo práve tie myšlienky, vyjavil a vynôtil, ktoré na srdciach kremenných kresťanstva zakresané, plameň lásky vrúcnej ku Bohu začaly. Žiadal by som si aby tento spev celý svet slyšať môhol! Dojista by iskry lásky vrúcnej vzbudil a zapálil, keby sa city Pavla Križkovského na srdciach ako kremeň tvrdých celého sveta, zakresaly. Sišlo by sa to i našim svetárom uhorským; dojista by sa od svojho maďarského Boha — maďarismu, obrátili ku Bohu Otcu, ktorý nás stvoril; ku Bohu synu, ktorý nás vykúpil; ku Bohu Duchu svätému, ktorý nás pri Krste svätom a pri sviatosťi Birmovania posvätil, snáď by potom zahoreli láskou kresťanskou i ku bližnému — Slovenstvu. Sišlo by sa to počuť i duchovenstvu vyššiemu a nižšiemu, lebo sa zdá len maďarismu slúžiť a len v ňom spasenie hľadať a preto len maďarskému Bohu temián úcty, chvály a slávy zapalovať! Je to smutné že nám Slovákom takéto myšlienky zo

skúsenosti čer pané o knázoch mnohých sami od seba sa nadhadzujú. Je to smutné o tom písať, ale potrebné, aby sme sa i my už prebrali, lebo keď kedy, to nám knázom dnes platí to staro-otcovské príslovie: „Omnia mala a sacerdotio.“ Bratia a priatelia budme a pravdu si uprimne povedzme.

V Graduali bol vyslovený postupný priechod božský zo starého zákona k novému.

Po sv. Evanjeliume odspievanom zavznelo: Credo in unum Deum. Toto muselo byť Duchom svätým riadené, ináčej si takú božskú krásu od ľudí vo speve vyslovenú vysvetliť nemôžem. Už spevom bola vyslovená tá nesmierna viera v tri božské osoby a predca len v jedného Všemohúceho, najsvätejšieho, najslávnejšieho Boha Stvoriteľa neba i zeme. Len to tak vrtalo do tých najhlbších hĺbin srdca ľudských a prelievalo kresťanský radostný cit po žilách, kostiach a mozgách! Zvlášte keď spievali, unam sanctam, catholicam et apostolicam Ecclesiam, už prednáškou svojou zahodili po srdciach, a dušiach tú slasť a radosť nevymluviteľnú že sme údovia tej najslávnejšej spoločnosti na svete, Cirkve to jednej, svätej, katolickej, apoštolskej. „To unam“ vyslovilo krásne tú myšlienku len v budúcnosti možnú jedného pastýra, tak ako by sa speváci boli jeden s druhým, druhí s tretím atd. tešili a hádali: že bude a bude a bude jeden ovčinec, a musí byť jeden ovčinec, a bez jedného ovčince nemôže byť, ako jedno je nebo, tak jedna Cirkev, ako jeden Pán Boh je, tak jeden pastýr musí a musí a musí byť. „Sanctam“ vyjadriло roztomile, ako čista a svätá je viera ktorú ohlasuje Cirkev svätá Duchom svätým riadená. „Catholicam“ vznešene vyslovilo, že Cirkev táto od východu a a západu, všetkým národom a po všetky časy a veky vieru božskú rozširuje a rozmnožuje. „Apostolicam“ že Cirkev apoštolská skrze nepretržitých námestníkov božích vieru svätú zvestuje, a to tak nabožne a prenikave, že mi tie slova: unam, sanctam, catholicam et Apostolicam Ecclesiam, nielen cez kosti, rebrá a mozgy prešli, ale, (nemôžem sa ináčej a lepšie vysloviť) prešli mi cez — dušu. Resurrectionem mortuorum vyvolalo nás akoby trúbou anjelskou a rozpamätovalo nás súrne, na ten deň keď budeme z hrobov vstávať na hlas trúby anjel-

skej k súdu večnému. „Et vitam aeternam“ zahodilo nás na ten vek, — keď už bude po súdnom dni. „Credo“ bolo teda skutočne, ako som vyššie poznamenal, vnuknutím Ducha svätého složené, ináčej tajím a neverím, žeby tak nečo nebeského človek ako človek, složiť môhol. Keď sa spievalo, som si pomyslel: keby som riadením božím po dnes bol pohanom alebo židom býval, dnes by som sa musel obrátiť a pokrstiť dať, — a keby som bol nekatolíkom, dnes bych musel katolíkom ostať.

Prišlo Offertorium. Toto bolo každý deň iné, bo bolo podľa textu v Missali bežiacieho sriadené. Výborne sa vynášalo a náležite pozdvihovalo duše a srdcia.

„Sanctus“ nevysloviteľne prednieslo prednášku o sviatosti a Velebnosti božej.

„Benedictus“ vznešene sprovádzal prítomnosť Ježiša Krista božského Spasiteľa v prevelebnej Oltárnej sviatosti prítomného a povzbudzoval národ kresťanskokatolícky k úcte a poklone.

„Agnus Dei“ ospevovalo krásne, umne, vznešene: Beránka božieho, prosilo Ho o milosrdenstvo božie a skončilo s tým že nás k nebesiam pozdvihlo. (Bár by sme tam boli ostali!) Takto zneli sv. Omše.

Podobne byly spievané Litanie o najsvätejšom mene „Ježiš“ složené a každý deň prednášané a so spanilým „Salve Regina“ skončené.

„Te Deum laudamus“ s ktorým sa slávnosť skončila ani opisovať neidem, lebo čo bych čo povedal všetko by málo bolo; len to poznamenávam, že už zo spevu ktorým sa sv. obete vykonávaly, sa musí zavierať, že „Te Deum“ muselo byť tak krásne a slávne, ako si ho človek krásne a slávne len pomyslieť môže. Ba keby som to nebol slyšal, nebol bych ani len pomyslel že spev takú dokonalosť krásy božej môže vyvinúť. Takéto dary hľa! rozdáva Pán Boh jak kazateľom, tak aj spevákom a hudbným skladateľom, lež len tým, ktorých nie márna a hlúpa slávobážnosť k tomu ženie, ale ktorí pred očami majú tie slová sv. Pavla: soli Deo honor et gloria in saecula saeculorum! 1 Tim. 1.

Toto pred očami dojista mal aj Pavel Križkovský, ináčej by sotva bol tak nečo božského a ne-

beského složil. Krom toho, ešte i tie responsoria: Amen, Et cum spiritu Tuo, Deo gratias atd. byly podľa Missála, ale v styôrspeve prevedené veľmi krásne, zvláštne, ba neslýchane.

Z príčin týchto spev pri Cyrillo-Methodejskej slávnosti na Velehrade prednášaný, by zaslúžil aby na celú Cirkev Rímsko-katolícku rozšírený a do celého sveta kresťanského uvedený bol, čo by sa dojistá stalo keby sa pri budúcom cirkevnom sneme v chrámoch svetového Ríma prednášal; lebo by dojistá túžbam a cítom celého duchovenstva sôdpovedal; ba tak bol slávny a dokonály, žeby zaslúžil aby ho všetci speváci a hudci, ktorí na svete od Kristových časov žili a budú až do súdneho dňa žiť, predniesli ku prichodu, keď príde Ježiš Kristus vo svojej Sláve a Velebnosti bozskej súdiť živých i mrtvých.

Na zpiatočnej ceste prišli mi rozličné túžby a úvahy do rozumu a síce: keby všade bol tak, alebo aspoň podľa možnosti podobne spev sriadený, nemali by sme nekatolíkov, nebolo by toľko posmievačov, nie toľko zatvrdlivých hriesnikov a neznabohov; lebo ako som výš poznamenal, to opakujem ešte raz: Spev dokonály preráza i tam, kde i tá najdokonalejšia kázeň preraziť nemôže. Experto crede, expertus loquor, hovorieval sv. Augustin. Podobne i já výpoveď moju o dokonáľom speve zo svojej vlastnej skúsenosti potvrdzujem a dokazujem. Mne sa ani len snívať nemôhlo, že budem na Velehrade pri slávnosti Cyrillo a Methodejskej slovo božie ohlašovať, a predca som dva razy ohlašoval. K tomuto mi jedine spev úmysľu a chuti zavdal; a to tak mocne, že ma nič od úmysľu tohoto odvieš nemôhlo. Hrozili sa mi síce tie najobzretnejšie myšlienky a síce: na Velehrade kázal pred nesmierným množstvom obecnstva zo všetkých strán shrnutého, je nie kázal vo svojom domácom kostole.

Už doma sa musíš svedomite pripraviť na kázeň a síce, až chceš s prospechom slovo božie ohlašovať, musíš sa k tomu pripravovať od nedele do nedele, — za celý týždeň; a dnes chceš nepripravený a ktomu ako Cudzozemec ohlašovať slovo hožie na Velehrade? Či sa opovážiš len myslieť na to? Dajže si pokoj Petre! Pán Boh ťa potresce, lebo bez prípravy na kazateľňu ísť, znamená pokúšať Boha a milosť

božiu nadužívať. Môžeš sa pomýliť, a potom dostaneš kázeň na Slovensku v každom časopise, že chodiš Slovákom haňbu robiť do Cudzozemska! Boly to opačité hrozby prosby a otázky vňutorné: Však ale všetky tieto ťažkosti a prekážky prevládal spev slávnostný, tak že som sa skutočne 5 Juľa večer, 10 Juľa tiež pri večeri oznámil, že budem ráno o 6-tej hodine v slovenskej reči ohlašovať slovo božie; ítem kázal som obidva razy vyše hodiny. S touto poznámkou nechcem myslieť na nejakú hlúpu a márnú chválochtivosť, lebo to dobre viem že každého kazateľa na kazateľňu az kazateľne tie slová Ducha svätého „Non nobis Domine non nobis sed nomini Tuo da gloriam sprovádzajú majú — bo len tak nám kazateľom narastú ovocia z rozsievaneho semena božieho, keď jedine ku väčšej cti a Sláve božej Ježiša Krista ukrižovaného Spasiteľa, slová božie zvestujú budeme; lež s tým chcem dokázať a potvrdiť to, čo som výš dva razy poznamenal: že spev dokonály i tam preráza, kde i tá najdokonalejšia kázeň preraziť nemôže. Bo, keď vo mne hriešnom človekovi spev takej parády narobil, to dojistá spev dokonály porazí všetky možné ťažkosti a prekážky, ktoré obrátenie hriešnikov zamedzujú a zamotáujú a roztrhá i železné putá, ktoré hriešnikov k bezbožnému a pekelnému životu pripínajú.

Akože to teraz v našom Uhorsku so spevom stojí? pýtam sa.

Nemôže sa tajit že tu i tu sa počujú, ale tiež len zriedka, krásne hudobné Omše. Lež to je len veľmi zriedka, Naprotiva s bolastným srdcom musíme vyznať: že sa všeobecne do chrámov božích dopúšťajú spevy a hudby, ktoré nie povzbudzujú, lež udusujú, zničujú a pohoršujú nábožný cit. Skutočne, sprovádzajú sa na haňbu a posmech naše bozske a nebeske služby božie vycifrovanými hudbami a spevami, ktoré ani do divadiel sú nie súce, a síce tak ľahostajne a pohoršlive, žeby veriaci s väčšou nábožnosťou tichej Omši prítomní boli ako pri takých škreklavých spevoch a hudbach; potom nie div, že mnohí lebo na tichú sv. Omšu čakajú alebo docela služby božie prenechávajú. Proti týmto výsupkom a hriechom spevácko — hudobným nielen od pospolitého ľudu, lež už i od panskej triedy sa šomre a kričí, a naše vysoké duchovenstvo

predca ešte žiadne poriadky nerobí v ohľade tomto! Čo je to za príčina? Vysoké duchovenstvo lebo zná o týchto nezdobach alebo nezná. Keď zná, je hriech že v ohľade tomto nič nerobí. Keď nezná, je dvojnásobný hriech, lebo vysoké duchovenstvo by malo o týchto nezhodách i vedieť i proti nim zakročiť a krásny vznešený chorál uviesť.

Jakože to stojí so spevom ľudu? Bože môj, Pane môj! Tu mi prichodí rukami zalomiť a nariekajúc povedať: Eli, Eli, Lamasabacthani! Koľko farnosti, toľko zpevníkov. Všade iný text, iný spev a nikde nie dokonály — ba na mnohých miestach pohoršlivý. Zriedka najdeme chrám boží, v ktorom by nás spev nepohoršil, tak že ani sv. Omše poriadne odslužiť nemôže knáz, ktorý len trochu uši pre spev stvorené má. Či to potom má byť tá krása služieb našich a tá jednota, s ktorou sa tak radi chlúbime a honosíme? Áno, krásne, vznešené a nebeské sú služby naše božie, len načim pestovať vznešenosť jejich; jednota služieb božích zostáva objectívne vždy neporušená, len ju netreba dať choďjakým žebračným spevom znižovať a odstraňovať. My Slováci máme krásny, milý, spanilý spev, bo, keď s čím nás ruka božej prozreteľnosti obdarovala, to je spev náš utešený, spev slovenský! Všetky národy Pán Boh s nečím vyznačil pred národami inými: Nemcov so svetoslávnou Litteraturou, Engličanov s kupectvom po morách rozostretým, Talianov s maľbou a hudbou, Grékov rezbárstvom a sochárstvom, Rimanov hrdinstvom, a národ náš ubohý, opustený; slovensky národ náš! s čím? So spevom krásnym, dôstojným, ba podľa úsudku znalcov maďarských a nemeckých najvelebnejším a najslávnejším. K tomu v každom kostole sú toľké bohatstvá a poklady básnictva cirkevného na myšlienkach hlbokých a spolu ako nebo vysokých tak bohatého, že sa človek čudovať a sám seba sa pýtať musí: kde sú tie časy náboženstva, keď sa takéto myšlienky a city prelievaly po žilách a útrobach ľudských? A s ľútosťou si odpovie: Dávne sú to časy! dnes nielen že sa nič takého neskladá, lež ešte i to, čo je složené, v prachu zaostáva; a čo sa predca užíva a predspevuje to nepozdvihuje lež znižuje služby božie, ba mnohokrát pohoršuje nábožné obecenstvo.

Z týchto otázek sňujú sa nové otázky a síce:

kto odpomôže týmto nedostatkom a potrebám? Nikto iný ako spolok sv. Vojtecha.

Skutočne, čím sa hroznejšie pred vlastnými našimi očami nevera po všetkých spoločenských vrstvách človečenstva rozťahuje; čím viac cítime že potrebné je aby sa z ktorejkoľvek strany odpor a závrat neohrozene oboril proti všetko zožierajúcej duchovnej cholere nevery, čím väčšiu potrebu vidíme aby sa spev dokonály uviedol do chrámov božích; slovom: čím viac na vlastné oči vidíme že náboženstvo kresťanskokatolícke sa tupí, klesá a upaduje; to tým väčší sa zjavuje krik: o spolku sv. Vojtecha. Že ale predca ešte do života nevchodí to nás tým viac trápi, hryzie a sužuje, čím bolestnejšie pozeráme na budúcnosť Cirkve katolíckej — v Uhorsku. Ježišov vyčítal kážeň v Čísle 21 Cyrilla a Methoda všetkým ktorí to zaslúžili a dokázal že, ako žebračkovi groš, ako nudznému kúsok chleba, ako umierajúcemu ten „chlieb ktorý ztúpil z neba“ potrebný je, tak je potrebný spolok sv. Vojtecha pre náš dobrý ešte proti iným národom nezkažený ľud. Toto nie načim dokazovať, lebo táto potreba je tak zrejماً a verejná, že ten človek, ktorý toto lebo neuzná, alebo proti spolku sv. Vojtecha brojí, v prítomnosti svojej zaslúži byť pomenovaným nepriateľom katholicity. A predca sa tento spolok do života neuvádza!

Za mesiac ešte budeme mať trpezlivosť; ale až o mesiac nič nepočujeme, žeby sa v tomto ohľade nečo konalo, naostrime si perá a budeme rad porad čítať kázne, a síce: najprv Výboru spolku sv. Vojtecha, potom biskupom a konečne Jeho Vysosti p. Primášovi. Prečo? za čo? Výboru preto že je Výbor, biskupom že su biskupi a Jeho Vysosti preto, že je Primáš. Keď sa topíme, času na poklony nemáme, lež budeme robiť krik, ktorý bude o pomstu k nebesiam volať. Čo je mnoho to je už mnoho. Už by sa krv proti týmto pekelným krivdam i v tom najnevinnejšom sv. Aloysovi zbúriť musela. Človek musí už pochybovať či vysokému Duchovenstvu viac leží na maďarisme hlúpom a či na Katholicite? a či duchovenstvo vysoké má jasny a svedomitý pochop o pekle a o nebi, o zahynutí a o spasení troch millionov duší? Až sa predca ešte nebude nič o mesiac konať, povieme viac. Cyrill a Method túto svedomitú povinnosť prijať musí,

lebo je zastupca dvoch svetových Apoštolov, jedného biskupa, druhého Arcibiskupa. — Keď zaslúžim, nech i mne kázen náležite vyčíta, a vtedy bude podľa môjho srdca. On je časopis apoštolský, a musí sa držať najmä v týchto hrozných časoch naozaj po apoštol-
sky, ináčej nech zloží a premení si to meno Cyrillo-
Methoda, na Aloyisa a potom nebude pre duchovenstvo určený, lež bude mládež katolícku nevinnosti a pa-
nenstvu učiť.

Od spolku sv. Vojtecha budeme žiadať: aby naj-
sámprv Kathechismus poriadny vydal. Tie Kathechismusy
s ktorými nateraz živoríme a biedime, nech si za-
solia tí, ktorí takéto Kathechismusy na posmech ka-
tholického vydávajú. To je veru satyra pre katolícku
Cirkev. Dogmatických, katechetických a pedagogic-
kých chýb je v nich toľko že to až haňba a posmech.
Časom svojim budem to zaporiadkom dokazovať.

Po druhé, budeme žiadať od spolku sv. Vojtecha
spevník — pre celé Slovensko. Tak sa len môže
uviesť krása a jednota spevu. Tak sa bude pomaly
ozývať v chrámoch našich krásny a vznešený spev.
Tak nebudeme musieť na vianoce počúvať všelijaké
pesničky, ako: „dajme mu hrudu syra, nech sa bač a
neobziera,“ atd. a podobné — tak že to len s haňbou
človek počúvať musí. Potom nebudeme podobné
piesne po pútoch a krom služieb božích v chrámoch
predspevované trpieť; bo bude náš ľud mať na výber
piesni dosť výbraných krásnych a dokonálnych. Takýmto
činom je len možno spev na Slovensku sdokonaľiť —
a keď bude náš spev dokonálny, bude tým najmoc-
nejším hybadlom náboženstva. Dokázal som, že spev
i tam preráža, kde i tá najdokonalejšia kázeň preráziť
nemôže. Takúto silu bude vyvíňovať i spev na Slo-
vensku keď sa bude sdokonaľovať. A síce, bude
vštepovať, udržovať, dvíhať a rozširovať náboženstvo,
veď tie najhlavnejšie články náboženstva sú krásne a
milozvúčne v piesničkách našich shrnuté. Takýto spev
dokonálny bude slabých posilňovať, chladných rozpla-
meňovať, zronených s nádejou pozdvihovať, slovom
spev náš bude tým a to, čím a čo byť má. Aby
spev náš takýto bol, to žiada príroda, polozenie a
tvrdý život ľudu. Ľud náš musí za týžden pracovať
ťažko a tuho. Ako smadný jelen túži po studničke,
tak i náš ľud sa žiada po práci ťažkej duchovne ob-

živíť a žiadasi v nedelu peknú kázeň počúť, a k tomu
si chce zaspievať, aby sa so spevom okriak, občerstvil
a potešil. A keď by vedel krásne spievať, zaspieval
by si i doma a spravil by aspoň na hodinku kapličku
zo svojho domu, ako to v nektorých ešte nábožných
rodinách býva. Spev dokonálny medzi náš ľud uviesť,
je i z toho ohľadu potrebný, lebo náš ľud vždy sa
modliť nemôže. Já som kňaz, a nebol bych v stave
za celú spievanú sv. Omšu sa pozorne modliť. My
kňazi si odpomôžeme s meditaciou; ľud náš o duchov-
ných rozjímانيach nič nevie. A preto ľud náš musí
sa raz modliť, a raz spievať, a tak nebude pod služ-
bami božimi driemať a spať, lež bude skutočne nielen
telesne lež i duchovne prítomným našim božským a
veľkým tajemstvám.

Páni moji a bratia moji! Nám kňazom na sláve
božej a na spasení duši nám sverených záležať musí
a síce v tej miere ako nepriateľom náboženstva na
zrucaní viery a Cirkve božej a na otrávení ľudu a
duši, zaleží. Nasledovne my kňazi musíme všetko
činiť a všetko podujať čo sláva božia požiaduje a čo
duše nám sverené od zkazy a zahynutia ochrániť
môže; a preto musíme spolu všetko odstrániť čo sa
sláve božej a dušnému spaseniu ľudu hrozí a
protivi. Keď kedy, to dnes vidíme, počujeme a bo-
lestne cítime aké útoky slobodomurarské sa tajne
proti náboženstvu a nasledovne proti duchovenstvu
konajú. Najprv sa nevera smrteľná proti školám
oborila; teraz sa proti kláštorom pozdvihuje; potom
vezme satanáš manželstvo na riečicu, a konečne nás
bude cúdiť a tak ideme v ústrety časom, aké Fran-
cuzsko roku 1792 zažilo. Buďmeže teda zavčasu
obozretní a nedajme nevere sa do ľudu zakoreniť;
— secus nos scopis ex sanctuario pellent. Et aliam
sortem nec merebimur, nisi unanimiter et imperterriter
„laborantes sicut boni milites Jesu Christi“ II. Tim.
2. 3. surgamus et omnibus possibilibus mediis contra
pestem infidelitatis jamjam in orbe universo grassantis
acheronta, omnes lapides et omnia pondera cum
gratia! Jesu Christi moveamus.

Žalujeme sa ústne v kongregáciách, v spole-
čenstvách, po odpustoch na veľké nebezpečenstvo,
ktoré hrozí ľudu a nám. To neosoží nič, lež vy-
stupujme verejne v novinách a narádzajme prosiedky

ako by spolok sv. Vojtecha čím najskôr do života uvedený bol. Já bych myslel aby kňazi z každého biskupstva skrze svojich biskupov na tento spolok dotierali. Biskup Moyses to nechcel podujat z úcty suffraganskej — oproti svojmu Metropolitovi Scytovskému. Dotierajme my, lebo my musíme najlepšie vedieť o potrebách ľudu.

Pre päť rán Kristových. Vás prosím! neomeškajme že ziadnu hodinu, lebo nepriatelia ani jednu minútku neomeškajú kúkol rozsievať a katholicstvu hráb a jamy kopat. Povedám: neomeškajme že žiadne okamženie, lež premýšľajme pod svedomím o prosriedkoch spasenia nášho a sdelujme náradý naše v novinách. Na to je Cyrill a Method — celému svetu k poradám otvorený. Škoda byť že zase prejde rok a my sme len tam, kde sme boli; ba nie sme tam kde sme boli, lež sme bližšie ku úpadu hroznému a strašlivému.

Aby sme sa predca aspoň o krok ďalej hýbať začali to prosíme, od Výboru Spolku sv. Vojtecha aby nám čím najskôr v týchto novinách zprávu dal: o manipulácii majetku Spolku sv. Vojtecha a po druhé aby sa stanovy Spolku sv. Vojtecha na toľko rozmnožili, nakoľko to Ježišov v Čísle 21 Cyrillo-Methoda narádza.

Takto sa bude hýbať Spolok sv. Vojtecha a hýbať sa musí. Keď máme Maticu Slovenskú, spolok sv. Vojtecha o stotisíc príčin skôr môžeme mať; a čo by hneď potvrdenie jeho od pekla alebo od Antichrista zavisieť malo, mať ho musíme a musíme. Potom si spievajúc budeme náš Vinohrad kňazsky obrábať; do tých čias bedakáme a nariekame: Jerusaleme, Jerusaleme! Biskupi, biskupi! Nepoušťajte nás! Keď nás Nitra opustila, prijal nás Velehrad.“

Cyrillo-Methodov.

K otenému kat. Obecenstvu.

Odporúčame do vzlaštnej priazne kat. Obecenstva „Cyrillský Pamätník.“¹⁾ Dielo toto úplne zodpovie svojemu náhlaviu a naši mladíci na poli cirk. literatury podávajú nám v ňom sladké ukojenie nás v nádeji na lepšiu budúcnosť nášeho cirk.

¹⁾ Oznam o tomto v tlači sa už nachodiacom katolíckom Almanachu vid' v 28 čísle Cyrilla-Methoda.

spisemnictva, na statnú podporu nádejného spolku sv. vojteškého. Preto podporujme našich mladíkov, aby nehdy keď pominú sa staršie sily nezostalo úhorom ležať pole z nedostatku delníkov.

Keď nemáme žiadneho spolku, ktorý by bol vedel pamätnikom osláviť po tisíeročí — smrť svätého Apoštola nášho Cyrilla; keď u nás tisíeročnia pamiatka smrti sv. Cyrilla, oslávená bola len v srdciach pojedinných ctiteľov sv. vierozvesta, kdežto ostatné pobratimské národy verejne slávil pred svetom slávu slávnych predkov; keď jediný ústav slov. literálny neuznal za vhodné pamätným učiniť tisíeročie smrti nášho prvého darcu pravej a jedine spasiteľnej viery kdežto statného víťaza sihotského slušne oslávil; keď otcovia zdali sa zabudnúť na všetko toto, vtedy povzdvihli sa synovia naši, ratujú česť katolíckych Slovákov, áno kliesna cestu našej slov. literatury do Rímu ničoho nežiadajúc od nás otcov a bratov jedine podporu, a myslíme, že dielo, ktoré nemá doniesť osohu vydávateľovi; (veď čistý výnos venovaný je Sv. Otcovi) ktoré má slúžiť ku cti a sláve národu, ktoré ma uviesť v pamäť na najvyššom mieste národ slovenský, zaslúži všestrannej podpory²⁾ preto prosíme pl. t. katolícké Obecenstvo o valné prihlasovanie sa medzi odberateľov „Cyrillského Pamätníka.“ Príhlasy načím zasilať na sriadateľa a vydávateľa Richarda Fr. Osvald, kaplána v Starom Tekove (Ó-Bara) o. p. Léva.

Redakcia „Cyrilla Methoda.“

Literatura.

V Skalici u Jozefa Škarniela k dostaniu je nová nami v čísle 16 „Cyrilla Methoda“ oznámená kniha pod záhlavím: „Vítazstvo sv. kríža.“ Spísal Ján Munkay kňaz cirkevný arcibiskupstva ostrihonského surrogatný Vicearchidiakon, okresný škôldozorca, censor diecesánsky, farár Modrokameňský. — Cena jedného výtisku vyše 16 hárkového s obrázkom v oceloreze na čele je: 1. zl. 30 kr. r. č. Pl. t. pp. Odberatelia 10 výtiskov dostanú jeden výtisk zdarma.

Výborna kniha táto je ozdobou našej literatury slovensko-cirkevnej. Že dielo toto úplne zodpovedalo svôjmu záhlaviu netreba nám dokladať. Pôvodca ve III oddieloch znamenite pojednáva: o význame kríža u pohanov a u židov, o križovej smrti Spasiteľa sveta, o víťazstve sv. kríža vo všetkých radom 19 stoletiach, o važnosti značenia sa znamením sv. kríža atd. Križ sv. je znamenie nášho spasenia,

²⁾ Či by podobné podujatie nemalo sa podporovať z úrokov fondu sv. Vojteškého?

je nástroj vykúpenia a milosti, je štítom a znamením víťazstva nad diablom. Kríž sv. je predmetom nábožnosti a ozdobou kresťanského života. Kríž sv. je ukazovateľom cesty, radcom putujúcich, škola múdrosti kresťanskej, prameň osvety a najlepší liek proti nevere a falošnému mudrovaniu, najmohtnejšia podpora ved a umenia, a vôbec vzdelanosti ľudstva, je stĺp krásnych umení, základ opravdivej slobody; je opravdivé potešenie v zármutku a v pohromách; je čutočistie a oblaččenie v ťažkej nemoci a v hodinu smrti, je milý pomník na hrobe, je dôvera a radosť veriacich v deň súdny.“ — Celý tento obsah knihy je objasnený príkladami. — Na takéto knihy veľikú potrebu má nás ľud slov. —

Každá kresťanska kath. rodina slovenská mala by si zaopatriť túto tak výbornú knihu, ktorú my do zvláštnej priazne a podpory nášmu kath. Obečenstvu tým viac odporúčame, že ešte nemáme spolok sv. Vojtecha, ktorýby podobné nábožensko-mravné knihy lacnejšie vydával.

Redakcia Cyrilla Methoda.

„Križácke ťaženie v 19 storočí“ čili všeobecný snem roku 1869 (Concilium.) Spis tento R. Fr. Osvaldom zostavený zaslali sme pod tlač Mayerovi do Prešporoku ešte v mesiaci juni. Od tej doby vzdor tomu, že sme z tohože spisu prvý polhárok už aj prekorrigovali, a že sme vyše päť listov na Majera v tejto veci vystrojili, — posavád nevieme príčinu, prečo sa tlač brošury tejto pristavil, a prečo sa nám aspoň rukopis zpátky neposiela? Bohdaj by sme mali čím skôr naše vlastné slov. tlačiarne!

Redakcia.

Cirkevné a Školské Zprávy.

V Karlovicách zasedá srbský národný kongres, jehož úlohou je sriadiť, a usporiadať vnútorné záležitosti récko-sjednotenej Cirkve srbského jazykz. Z Čech. „Nár Listy“ uverejňujú žiadosti vyššieho duchovenstva českého ktoré sa majú predložiť Otcem ekumenického koncilia. Biskupi česki žiadajú predne: aby neomylnosť pápežová nevyhlásila sa za dogma, tak tiež aby o nanebevzati p. Marie dľa tela, nie inšie ustanovenie sa dalo, jako to, čo sa

už v koncilioch zvláste v tridentskom ustanovilo. Žiada sa ďalej ohľadom špatných a škodlivých kníh reforma indexu „librorum prohibitorum“, a to najviac v tom, aby pred rozhodnutím o nebezpečnosti niektorej knihy, najprv náhľad biskupov, v nichž zemi sa vydáva, a rozširuje, vyžiadany bol; žiada sa zmenšenie cirkevných poplatkov, pripustenie laikov k účasti na zpráve cirkevnej.

Rím. V septembri — jako to „Kreutzzeitungu“ z Rímu pšu budú mnohí preláti nie len v Ríme ale i v Belgicku, v Anglicku, v Nemecku, ba aj v Amerike vymenovaní a povýšení na hodnosť kardinálsku. — Jesli to pravda. vtedy do Ameriky zašle sa prvýraz tento kardinálsky klobúk. Východní biskupi dostali od sultána vojanskú loď, po ktorej doplavia sa do Rímu. Dojímavé bude to „Salve“ s ktorým polmesiac respective musulmanska loď — a východ — pozdraví sv. Otca v Ríme! —

Rozluštenie hádky z čísla 31 dľa udaného klúča.

Hádky 2-ej Plot — vyhoď druhú: — pot.
Hádky 3-ej Most — odsekni hlavu: ost — odrež päť: Os.

Večerné Zábavy.

Hádka 4.

Som známý Slovákom tvor z plectva polného
S nimi som jak v lete, tak času zimného
Keď mne vezmeš hlavu, veľkú bolesť robím
A časom človeka. aj do hrobu hodím.

Rozluštenie v budúcom čísle.

Úctive prosíme asi 120 pp. Odberateľov našich Novín, o bezodkladné zapravení svojej podľžnosti, žeby sme vystaté čísla s prílohami vynahrádzovať mohli. Redakcia.

XXXI Soznam podpisov a príspevkov na samostatné katolícké gymnasium Kláštorské.

XXX Soznam obnášal podpísaných 20518 zl. slož. 7608 zl. 18 kr.

D'alej podpísali a složili pl. tit. pp: 100 „ „ 110 „ 40 „

Úhrnom podpísaných 20618 zl. slož. 7718 zl. 58 kr.

III Sberka príspevkov na Alumneum pri katolíckom Gymnasium kláštorskom.

D'alej obetovali pl. tit. pp. 510 zl.

Redaktor: Štefan Rúčka. Vydávateľ a majiteľ: Dr. O. Radlinsky farár v Kútoch, ostatnia pošta Búr St. Georg via: Hohenau.